

ဝဓိကသုတ္တန် အပိုင်း(၃) (၄-၂၁-၂၀၂၂)

လောကသဘာဝမှာ ရွှေသတ္တုတွင်း၌ တူးမှ ရွှေကိုရသည်။ များပြားသော ရွှေများရှိနေစေကာမူ မတူးလျှင်ကား မရနိုင်ပေ။ ထို့အတူ လူမှာလည်း အစွမ်းသတ္တိအရည်အချင်း မည်မျှပင်ရှိနေစေကာမူ ထို အစွမ်းသတ္တိများပေါ်အောင် ကြိုးစားလုပ်ကိုင်ရသကဲ့သို့ ဤခန္ဓာကိုယ် တောင်ပို့ကြီးကို ပေါက်တူးနှင့်တူသော ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် တူးဆွကာ တန်ဖိုး မရှိသည့် အရာများကို ဖယ်ရှားလျက် အဖိုးတန်အရာများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ကြိုးစားလုပ်ကိုင်ကြရာ၌ အရေးကြီးသည့်အချက်ကား မပြတ်မလတ် တရစပ် တူးဖော်ခြင်း အလုပ်ပင် မဟုတ်ပါလား။

“ပေါက်တူး-ပညာ၊ တူးတာ-အားထုတ်၊ မင်းတုပ်-အဝိဇ္ဇာ၊ ဖားမှာ ဒေါသ၊ လမ်းနှစ်ခွ-မှတ်ကြ ယုံမှားတည်း။” (မဟာစည်ဆရာတော်)

တူးတယ်ဆိုတာ ကြောင့်ကြစိုက်သော လုံ့လ(၂)ပါး

ထူးဆန်းသည့် တောင်ပို့ကြီးကို အဆက်မပြတ်တူးဆွနေခြင်းဟူသည် ဒွါရ(၆)ပါး၌ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသော အာရုံ(၆)ပါး ရုပ်နာမ်တရားများကို လွတ်မသွားရအောင် တရစပ် ရှုမှတ်ပေးနေသည့် မပြတ်အားထုတ်ခြင်း ကာယိက ဝီရိယနှင့် စေတသိက ဝီရိယတို့ကို ဆိုလို၏။ ‘ကာယိက ဝီရိယ’ဆိုသည်ကား ပိုင်းခြားသောနာရီမှ တစ်နေ့ တစ်ရက်မျှ မပျက်မကွက်စေရအောင် ထကြွလုံ့လဝီရိယကို ပြုမူတည်း။ ‘စေတသိက ဝီရိယ’ ဆိုသည်ကား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နေသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ တခြားတပါးသော အာရုံသို့ စိတ်ကို မထွက်စေရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်ခြင်း ငိုက်မျဉ်းမှု၊ မှိုင်းငေးမှု၊ မေ့မောမှု မရှိစေရအောင် မိမိစိတ်ကို ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ အတွင် စေ့ဆော်ခြင်းကို ဆိုသတည်း။ လောကီပညာ၊ လောကုတ္တရာ ပညာတို့ဖြင့် အတူတကွဖြစ်သော ဝီရိယ ခေါ်သည့် သမ္မာဝါယာမပင်တည်း။ ထိုဝီရိယသည် သတိ၊ ပညာ-စသော အခြား

စေတသိက်နာမ်တရားတို့အား မိမိတို့ဆိုင်ရာအလုပ်ကို လုပ်နိုင်ရန် ထောက်ပံ့အားပေး တတ်ရကား လွန်စွာ အရေးကြီးပေသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာနှင့် ဝီရိယ

ပွင့်တော်မူကြသော ဂင်္ဂါဝါဠုသဲစုမက များပြားလှသော ဘုရားရှင်တိုင်းသည် ပါရမီတော် ဖြည့်စဉ် အလောင်းတော်ဘဝတို့၌သာ ဝီရိယကို အားထုတ်တော်မူကြသည်မဟုတ်ချေ။ ဘုရားဖြစ်မည့်နောက်ဆုံးဘဝ၌လည်း တောထွက်၍ အခြားသူများကျင့်နိုင်ခဲ့သော ဒုက္ကရ စရိယအကျင့်ကို ကျင့်ကြံအားထုတ်မှု ဝီရိယပြုတော်မူကြ၏။ ဒုက္ကရစရိယအကျင့်ကို ကျင့်ပြီး ဘုရားဖြစ်ချိန်နီးလတ်သော် မဟာဗောဓိပင်ရင်း၌ ကြံခင်းအပ်သော မြက်အခင်း ပေါ်တွင်ထိုင်၍ “ငါ၏အရေသာ ကြွင်းလိုမှု ကြွင်းစေ၊ အကြောသာ ကြွင်းလိုမှု ကြွင်းစေ၊ အရိုးသာ ကြွင်းလိုမှု ကြွင်းစေ၊ အသွေးအသားအားလုံး ခန်းခြောက်မှု ခန်းခြောက်စေ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို မရလျှင် ဤနေရာမှ ငါမထ” ဟူ၍ အင်္ဂါလေးပါးရှိသော ဝီရိယ ကို ဆောက်တည်တော်မူကာ မဟာဝဇီရဝိပဿနာဉာဏ်တော်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို အဦးပြု၍ ရုပ်နာမ်ဓမ္မတို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အခြင်းအရာကို ဆင်ခြင်သုံးသပ် တော်မူသဖြင့် ဘုရားအဖြစ်ရောက်တော်မူ၏။ ဘုရားဖြစ်ပြီးသော် ဣဿရိယ၊ ဓမ္မ၊ ယသ၊ သိရီ၊ ကာမ၊ ပယတ္တ-ဟူသော ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးတို့တွင် ပယတ္တဘုန်းတော် ဟူသည် တစ်လောကလုံး ညွတ်ရုံးကိုးစား အားထားဖို့ရာ လွန်စွာကြိုးကုတ် အားထုတ်တော်မူ သည့်ဂုဏ် မဟုတ်ပါလား။ နေ့ရောညပါ (၂၄)နာရီတွင် (၂)နာရီမျှ အနားယူကာ ဝေနေယျ တို့၏အကျိုးငှာ လွန်စွာ အားထုတ်တော်မူသော ဘုရားရှင်တို့၏လုံ့လဝီရိယကား အံ့ချီး၍ ကုန်ဖွယ်မရှိပါပေ။

ဗုဒ္ဓသာဝကနှင့် ဝီရိယ

အင်္ဂါလေးပါးရှိသော သမ္မပ္ပဓာန် ဝီရိယကို အားထုတ်နိုင်လျှင် ရထိုက်သောတရားမျိုးသာ မှန်ပါစေ၊ မရသမျှ ငါ မနေ၊ မပေါက်သမျှ ငါ မနေ၊ မရောက်သမျှ ငါမနေ၊ ဝီရိယကို

မလျော့ပြီဟု အရှင်သောဏမထေရ်၊ အရှင်စက္ခုပါလမထေရ်တို့ကဲ့သို့ ဖြစ်သော ဝါတွင်း သုံးလပတ်လုံး အိပ်မှုမရှိ၊ ထိုင်မှု စကြံသွားမှု နှင့် အားထုတ်သော ဝီရိယမျိုးသည် ယောဂီများအတွက် လွန်စွာအတုယူထိုက်သည်သာတည်း။ ဤကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရား ထားတော်မူခဲ့သော ဝီရိယအပိုင်းအခြားကို သေသည့်နေ့တိုင် ပြည့်မှီအောင် အားထုတ်ပါ လျက် စျာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရားကို မရရှိနိုင်ခဲ့လျှင်သာ မရနိုင်သည့် ခေတ်အခါဟူ၍၎င်း၊ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်ဟူ၍၎င်း၊ ပါရမီမပြည့်သေးဟူ၍၎င်း ဆိုထိုက်၏။

အားထုတ်စရာ သမ္မာဝါယာမ(၄)ပါး

ယောဂီသူတော်စင်များ၏သန္တာန်၌ဖြစ်ပွားစေသင့်သော အားထုတ်စရာ သမ္မာဝါယာမ (၄)ပါးဟူသည် (၁) ယခုဘဝတွင် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ဖူးကုန်သော ဒုစရိုက်တရားတို့ကို ဤဘဝမှစ၍ နောင်ဘဝအဆက်ဆက်တို့၌ တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ တဖန်မဖြစ်ရအောင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို အားထုတ်ခြင်း သမ္မာဝါယာမ၊ (၂) ယခုဘဝတွင် မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်ဖူးကုန် သော်လည်း နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော ဒုစရိုက်တရားတို့ကို အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင် နောင် မိမိသန္တာန်၌ တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ ဖြစ်လာခြင်းမရှိအောင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို အားထုတ်ခြင်း သမ္မာဝါယာမ၊ (၃) ယခုဘဝတွင် မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်ဖူးကုန် သေးသော အထက်အထက်သော ဝိသုဒ္ဓိတို့ကို ယခုဘဝ၌ပင် မရ ရအောင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို အားထုတ်ခြင်း သမ္မာဝါယာမ၊ (၄) ယခုဘဝတွင် မိမိသန္တာန်၌ ကျင့်သုံးဆောက်တည် နေသော ငါးပါးသီလ၊ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ-ဟူသော သီလဝိသုဒ္ဓိတရားကို ခိုင်မြဲသည့် အဖြစ်သို့ရောက်၍ နောင်နိဗ္ဗာန်ရသည့်ဘဝတိုင်အောင် အစဉ်အမြဲတည်စေခြင်းငှာ မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးကို အားထုတ်ခြင်း သမ္မာဝါယာမ တို့တည်း။

ဝီရိယဖြစ်ကြောင်း(၁၁)ပါး

ပါယ်ဘေးဆင်ခြင်၊ မြင်သည်အကျိုး၊ လမ်းရိုးလိုက်ရာ၊ ပိဏ္ဏာပစယ၊ ဒါယဇ္ဇဟု၊ သတ္တု
မြတ်ဘိ၊ ဇာတိ မဟတ္တ၊ သဗြဟ္မစာရီ၊ မမှီလူပျင်း၊ မှီတင်း အာရဒ္ဒ၊ ဓိမုတ္တဟု၊ လုံလ
ပွားကြောင်း ဆယ့်တစ်တည်း။ (ဆရာတော်ဦးဗုဓ်)

(၁) ပါယ်ဘေးဆင်ခြင်

ငါသည် ဝီရိယကိုလျော့၍ တရားအားမထုတ်ဘဲ ပေါ့ပေါ့ဆဆနေလျှင် သေသည့်နောက်
အပါယ်ဘုံသို့ ရောက်ချင် ရောက်သွားလိမ့်မည်။ အပါယ်လေးဘုံအနက် ငရဲသို့ကျပြန်လျှင်
ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသော နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲခြင်း အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ကြီးစွာသောဒုက္ခကို
ခံစားနေရသောအခါ၌၎င်း၊ တိရစ္ဆာန်ဘဝသို့ရောက်သွား၍ ပိုက်ကွန်စသည်တို့ဖြင့် ဖမ်းဆီး
ကာ လူအများ ပြုလုပ်သမျှ ခံနေရသောအခါ၌၎င်း၊ ပြိတ္တာဘဝသို့ရောက်၍ နှစ်ပေါင်း
များစွာ ဘုရားတဆူ နှင့်တဆူအကြား ရှည်လျားစွာသော ကာလပတ်လုံး ငတ်မွတ်ခြင်း
စသော ဒုက္ခတို့ကို ခံစားနေရသောအခါ၌၎င်း၊ အသူရကာယ်ဘုံသို့ရောက်၍ အတောင်
ခြောက်ဆယ်၊ အတောင်ရှစ်ဆယ်ပမာဏရှိသော အရိုးအရေမျှသာဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်
ကြီးဖြင့် လေတိုက်၊ နေပူစသော ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို ခံနေရသောအခါ၌၎င်း သမ္မပ္ပဓာန်
ဝီရိယကို အားထုတ်နိုင်ခွင့် မရှိပြီ။ ဘုရားသာသနာရှိနေ၍ လူဖြစ်ရသော ယခုဘဝမှာသာ
လျှင် အားထုတ်နိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူ၍ ဆင်ခြင်သောသူမှာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၂) မြင်သည်အကျိုး

“ပျင်းရိနေသောသူသည် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ကာ လောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို
မည်သည့်နည်းဖြင့်မျှ မရနိုင်၊ လုံ့လဝီရိယ စိုက်ထုတ်လေ့ရှိသောသူသည်သာလျှင် ထို
လောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို ရနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝီရိယတရားသည် ရခဲလှစွာသော

လောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို ရရှိနိုင်ခြင်းအကျိုးရှိသည်”ဟူ၍ ဝီရိယ၏အကျိုး အာနိသင်ကို ရှုမြင်ဆင်ခြင်ပေးမှသာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်သည်။

(၃) လမ်းရိုးလိုက်ရာ

“အလုံးစုံသော ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရိယာသာဝက အရှင်မြတ်တို့သည် ဝီရိယတည်း ဟူသော လမ်းကြောင်းဖြင့်သာ ဘုရားအဖြစ် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအဖြစ် အရိယာသာဝကအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူကြ၏။ ဤလမ်းကြောင်းကို ပျင်းရိသူတို့ မလိုက်ပါနိုင်၊ လုံ့လဝီရိယကောင်း သူတို့သာ လိုက်ပါနိုင်၏”ဟူ၍ ဆင်ခြင်သောသူမှာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၄) ပိဏ္ဏာပစယ

“ဆွမ်းအလှူရှင်များသည် ကောင်းမှု၏အကျိုးကြီးမြတ်သည်ကိုသာ လိုလား၍ လှူဒါန်း ကြ၏။ မြတ်စွာဘုရားကလည်း ဒါယကာတို့ လှူသောဆွမ်းကို ပေါ့ပေါ့စား၍ ပေါ့ပေါ့ နေထိုင်ရန် ခွင့်ပြုတော်မူသည်မဟုတ်၊ ရဟန်းတရားအားထုတ်ကာ သံသရာဝဋ်မှ လွတ်မြောက်ကြရန် ရည်သန်၍သာ ခွင့်ပြုတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့သောဆွမ်းကို ပျင်းရိသူသည် စားခြင်းငှာ မထိုက်၊ လုံ့လဝီရိယကြိုးစားအားထုတ်သောသူသာ စားခြင်း ငှာ ထိုက်၏” ဟူ၍ မိမိရသောဆွမ်းကို တရိုတသေ အလေးထားသောသူမှာသာ ဝီရိယ တရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၅) ဒါယဇ္ဇဟု

မြတ်စွာဘုရားထံမှ သာဝကတို့ ခံယူရမည့်အမွေအနှစ်သည် သဒ္ဓါ သီလ သုတ စာဂ ပညာ ဟိရီ ဩတ္တပ္ပတည်းဟူသော သူတော်ကောင်းဥစ္စာ ခုနစ်ပါးတို့ဖြစ်၏။ ထိုသူတော်ကောင်း ဥစ္စာ ခုနစ်ပါးကို ပျင်းရိသူသည် အမွေမခံနိုင်၊ လုံ့လဝီရိယရှိသောသူသာလျှင် ရနိုင်၏ဟူ၍ ခံယူရမည့်အမွေ၏မြင့်မြတ်ပုံကို ဆင်ခြင်သောသူမှာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၆) သတ္တု မြတ်ဘိ

“ငါ၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် မြတ်တော်မူလှ၏။ ပဋိသန္ဓေနေတော်မူသောအခါ၊ တောထွက်တော် မူသောအခါ၊ ဘုရားဖြစ်တော် မူသောအခါ၊ ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောတော် မူသောအခါ၊ တိတ္ထိများကို နှိမ်နင်းရာ ရေမီးအစုံအစုံ တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြတော် မူသောအခါ၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သင်္ကံသပြည်သို့ ကြွဆင်းတော် မူသောအခါ၊ အာယုသင်္ခါရလွှတ်တော် မူသောအခါ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မူသောအခါတို့၌ လောကဓာတ် စကြာဝဠာပေါင်း တိုက်တသောင်း တုန်လှုပ်ရ၏။ သင်သည် ဤမျှလောက် မြင့်မြတ်တော် မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ သားတော် သမီးတော် စင်စစ်ဖြစ်ပါလျက် သူတော်ကောင်း တရားကို အားမထုတ်ဘဲ ပျင်းရိပေါ့တန်စွာ နေခြင်းငှာ ထိုက်တန်အံ့လော”ဟူ၍ နှလုံး သွင်း ဆင်ခြင်သောသူမှာသာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၇) ဇာတိ မဟတ္တ

“ငါသည် သာကီဝင်မင်းသား ဘုရားသားတော်ဟူသော အမည်ကို ခံယူကာ ရာဟုလာနှင့် ငါသည် ညီအစ်ကိုဖြစ်လျက် ဤမျှလောက် အမျိုးအနွယ်မြင့်မြတ်သောသူသည် ပေါ့ပေါ့ ဆဆနေခြင်းငှာမထိုက်၊ ကောင်းမြတ်သောတရားကို အားထုတ်သင့်လှသည်”ဟု ဆင်ခြင် သောသူမှာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၈) သဗြဟ္မစာရီ

“သင်၏သီတင်းသုံးဖော်ဖြစ်တော်မူကြသည့် အရှင်သာရိပုတြာ၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် တို့သည်၎င်း၊ ရှစ်ကျိပ်သော မဟာသာဝကကြီးတို့သည်၎င်း ကောင်းမြတ်သောတရားကို အားထုတ်တော်မူကြ၍ လောကုတ္တရာမဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူကြ လေပြီ။ သင်သည် ထိုသီတင်းသုံးဖော် အရှင်မြတ်တို့၏ ကျင့်စဉ်လမ်းသို့ လိုက်သင့်ပေ၏”

ဟူ၍ သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ မြင့်မြတ်ပုံကို ဆင်ခြင်သောသူမှာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၉) မမှီလူပျင်း

ဝမ်းပြည့်အောင်စားထားသော စပါးကြီးမြွေကဲ့သို့ ကိုယ်ဖြင့်ပြုလုပ်ဖွယ်၊ စိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်ဖွယ်ဟူသမျှတို့ကို စွန့်လွှတ်ကာ တလူးလူး တလွန့်လွန့် အိပ်ခြင်းဖြင့် ပျင်းရိစွာ နေသောသူတို့ကို ရှောင်ကြဉ်သူမှာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၁၀) မှီတင်း အာရဒ္ဒ

လုံ့လဝီရိယ အားထုတ်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ အလုပ်ထဲမှာသာ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို စေလွှတ် ထားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီဝဲရသောသူမှာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

(၁၁) ဓိမုတ္တဟု

လျောင်း-ထိုင်-ရပ်-သွား ဣရိယာပုထ်လေးပါးတို့၌ပင် ဝီရိယအားထုတ်ဖို့ရန်သာ ညွှတ်ကိုင်းသောစိတ်ရှိသူမှာ ဝီရိယတရားဖြစ်ပွားနိုင်ပေသည်။

ဝီရိယဖြစ်ခြင်း အခြေခံအကြောင်းရင်း

ဝီရိယ၏အခြေခံအကြောင်းရင်းမှာ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ခြင်း=သံဝေဂတရားပင် ဖြစ်၏။ ထိုသံဝေဂသည် (၁) ဆင်ဘေး ကျားဘေး ဓားဘေး လှံဘေး-စသည်တို့ကြောင့် စိတ်၏ တုန်လှုပ်ကြောက်ရွံ့ခြင်း = စိတ္တုကြာသ သံဝေဂ (တရားကိုယ်အားဖြင့် ဒေါသတည်း။)၊ (၂) မကောင်းမှုကို ပြုလုပ်ရန် ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်ခြင်း = ဩတ္တပ္ပ သံဝေဂ (ဩတ္တပ္ပ စေတသိက်တည်း)၊ (၃) အကျိုးအကြောင်းတို့ကို ကောင်းစွာဆင်ခြင်ကာ မြော်မြင် ကြောက်ရွံ့ခြင်း = ဉာဏသံဝေဂ (သူတော်ကောင်းများ သံသရာဝဋ်ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းမျိုး တည်း) ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိရာ ဝီရိယဖြစ်ခြင်းအကြောင်းရင်း သံဝေဂမှာ ဉာဏသံဝေဂ

သာတည်း။ ဉာဏ်ပညာဖြင့် သံသရာဒုက္ခဘေးကို မြော်တွေးဆင်ခြင်သိမြင် ကြောက်ရွံ့ခဲ့ ပါလျှင် ထိုသံသရာဒုက္ခဘေးမှ လွတ်မြောက်ကြောင်းတရားတို့ကို ကောင်းစွာ အားထုတ် မည်ဖြစ်၏။

ထိုသို့ ဉာဏသံဝေဂအခြေခံကာ ယောဂီသည် “ဖောင်းတယ်၊ ပိန်တယ်၊ ထိုင်တယ်၊ ထိတယ်၊ မြင်တယ်၊ ကြားတယ်၊ ကွေးတယ်၊ ဆန့်တယ်၊ စိတ်ကူးတယ်”စသည်ဖြင့် ဒွါရ(၆)ပါး၌ ထင်ရှားပေါ်လာသော အာရုံ(၆)ပါးတို့ကို ပေါ်လာခိုက် လွတ်သွားသည်ဟု မရှိစေရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်ကာ ရှုမှတ်ပွားများနေခြင်းဖြင့် သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ကို ဖြစ်ပွားစေရ၏။ “ယောဂီသည် နွားရိုင်းနှင့်တူသည့် ကိလေသာတို့ဖြင့် ပျော်မွေ့နေသည့် မိမိ၏စိတ်ရိုင်းကို ခိုင်မာသည့်ကြိုးနှင့်တူသော သတိဖြင့် ချည်တိုင်နှင့်တူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌ ချည်နှောင်ကာ နှင်တံနှင့်တူသော ဝီရိယဖြင့် မပြတ်မလတ် ရိုက်နှက်ဆုံးမပေးရ၏” ဟူ၍ ဘုရားရှင်က ဥပမာပြထားခဲ့ပေသည်။ ဤသို့သမ္မာဝါယာမ-ဟုခေါ်သော ဝီရိယသည် ဗောဓိပက္ခိယတရား(၃၇)ပါးတွင် သမ္မပ္ပဓာန်လေးပါးတည်း။

သမ္မပ္ပဓာန်လေးပါးဆိုသည်မှာ

ကိလေသာ အစိုဓာတ်များကို ပူလောင်ခြောက်သွေ့စေတတ်သည့် အားထုတ်မှုကို သမ္မပ္ပဓာန် လုံ့လဝီရိယဟုခေါ်၏။ သမ္မပ္ပဓာန်သည် ကိစ္စအားဖြင့် လေးပါးရှိ၏။

(၁) မဖြစ်ဖူးသေးသော အကုသိုလ်ကို မဖြစ်အောင် အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ။

သူတပါးတို့၌ ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်ကဲ့သို့ ကူးစက်တတ်သောရောဂါ ဖြစ်နေရင် မိမိမှာ ထိုကဲ့သို့ ရောဂါမဖြစ်ရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်ရသကဲ့သို့ သူတပါးတွင် အကုသိုလ်ဖြစ်ပွားနေသည် ကို မြင်ရ၊ ကြားရလျှင် မိမိ၌ ထိုသို့သောအကုသိုလ်မဖြစ်အောင် စောင့်ရှောက် အားထုတ်မှု ကိစ္စပေတည်း။

(၂) ဖြစ်ဖူးသောအကုသိုလ်ကို မဖြစ်အောင် အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ။

မိမိမှာ မတော်တဆ ဖြစ်ဖူးသော အကုသိုလ်မျိုးကို နောက်ထပ် မဖြစ်အောင် ကြောင့်ကြ စိုက်ခြင်းပေတည်း။ “လွန်ကျူး၊ ဆူပွက်၊ မျိုးမပျက် သုံးချက်ကိလေသာ” ဟုဆိုသည့် အတိုင်း ဤနေရာ၌ တကယ်မဖြစ်သေးသော်လည်း အကြောင်းညီညွတ်လျှင် ဖြစ်နိုင်သော မျိုးမပျက်သည့် အနုသယကိလေသာကိုလည်း ဖြစ်နေရှိနေသော အကုသိုလ်ဟု ဆိုရပေမည်။ ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်သော အနုသယ အကုသိုလ်ကိလေသာကိုလည်း ဖြစ်ခွင့်မရအောင် အားထုတ်ခြင်းမျိုးတည်း။ မြင်တိုင်း ကြားတိုင်း တွေ့တိုင်း သိတိုင်း မပြတ်ရှုမှတ်နေသော ယောဂီအတွက် အာရုံတွင်ကိန်း၍ဖြစ်သော အာရမ္မဏာနုသယကိလေသာ အကုသိုလ်သည် ဖြစ်ခွင့်မရဘဲ ကင်းနေပြီး အရိယာမဂ်ရောက်သောအခါ သံသရာတလျှောက် မိမိသန္တာန်၌ ကိန်းဝပ်လာသော သန္တာနာနုသယ ကိလေသာ အကုသိုလ်လည်း ကင်းငြိမ်းသွားတော့၏။ ဤကဲ့သို့ ရိုးရိုးအကုသိုလ်လည်း မဖြစ်ရအောင် အနုသယအကုသိုလ်လည်း မဖြစ်ရအောင် အားထုတ်ရမည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

(၃) မဖြစ်ဖူးသေးသော ကုသိုလ်ကို ဖြစ်အောင် အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ။

ဒါနကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ်၊ ဘာဝနာကုသိုလ် မဖြစ်ဖူးသေးလျှင် ဖြစ်အောင် အားထုတ်ရပေမည်။ အထူးအားဖြင့် ဝိပဿနာကုသိုလ် မဖြစ်ဖူးသေးလျှင် ဖြစ်အောင် အားထုတ်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ အစပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်မျှသာ ဖြစ်ဖူးသေးလျှင် အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်အောင်လည်း အားထုတ်ရပေမည်။ အရေးကြီးဆုံးမှာ အရိယာမဂ်ကုသိုလ်များ ဖြစ်အောင် ဝိပဿနာရှုမှတ် အားထုတ်ရန်ဖြစ်ပေသည်။

(၄) ဖြစ်ဖူးသော ကုသိုလ်ကို တည်နေအောင် တိုးပွားအောင် မဂ်ဖိုလ်အထိပြည့်စုံသွားအောင် အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ။

မီးပွတ်ယောက်ျားကဲ့သို့ မပြတ်မလတ် တရစပ် ဝိပဿနာရှုမှတ်နေသော ယောဂီသည် ဖြစ်ပြီးသော ဝိပဿနာကုသိုလ်များ တည်တံ့တိုး ပွားအောင် အားထုတ်နေခြင်းဖြစ်၍ အရိယာမဂ်ကုသိုလ်များလည်း ပြည့်စုံအောင် အားထုတ်နေသည်ဟု ဆိုရပေသည်။

မြင်ရရာမှာ၊ ကိလေသာ၊ ကိန်းကာဖြစ်နိုင်သည်။

မြင်တိုင်းမှတ်ရှု၊ ကိလေစု၊ ကိန်းမှု ပယ်သင့်သည်။

အဆင်းမြင်လျှင်၊ ချစ်ဖွယ်ထင်၊ ထိုတွင်မေ့လေသည်။

သာယာတပ်စွဲ၊ ခံစားမြဲ၊ စိတ်ထဲသိမ်းလျက်တည်း။

အဆင်းဆိုင်ရာ၊ ဝေဒနာ၊ များစွာ ပွားတော့သည်။

လောဘစည်ကား၊ ဒေါသပွား၊ ဗျာများ စိတ်ပန်းသည်။

ဤနည်းဖြင့်ပဲ၊ မပြောင်းလဲ၊ ဆင်းရဲရှာသူမည်။

ဆင်းရဲကိုသာ၊ ရှာသူမှာ၊ ဝေးစွာ နိဗ္ဗာန်ပြည်။

အဆင်းမြင်က၊ အမှတ်ရ၊ ရာဂကင်းတော့သည်။

မတပ်မက်ဘဲ၊ ခံစားမြဲ၊ စိတ်ထဲ မသိမ်းပြီ။

မှတ်သိလျက်ပင်၊ မြင်လည်းမြင်၊ ထို့ပြင် ခံစားသည်။

သို့ပါသော်လည်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ၊ ကုန်မြဲကုန်ခန်းသည်။

ဤနည်းဖြင့်သာ၊ ယောဂီမှာ၊ မှတ်ကာ ကျင့်ရသည်။

မြင်တိုင်း ရှုမှတ်၊ ဆင်းရဲသတ်၊ နီးကပ် နိဗ္ဗာန်ပြည်။

သမ္မပ္ပဓာန်လေးပါးဖြစ်ပွားပုံမှာ ဝိရိယဖြင့် မပြတ်အားထုတ်နေသော ယောဂီသည် ရှေးကဖြစ်ဖူးသော အကုသိုလ်မျိုးတို့ကိုလည်း ပယ်နိုင်၏။ နောက်ထပ် အကုသိုလ်အသစ် များလည်း ဖြစ်ခွင့်မရ မဖြစ်နိုင်ပေ။ ထို့ပြင် မဖြစ်ဖူးသေးသော ဝိပဿနာကုသိုလ်များ လည်း ရှုမှတ်တိုင်း ဖြစ်ပွားတိုးပွားစေ၍ ဆောက်တည်ထားသောသီလကုသိုလ်၊ ရရှိထား

သော သမာဓိကုသိုလ်များလည်း တိုးပွားလာ၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်ရင့်သန်ပြည့်စုံသောအခါ တစ်သံသရာလုံး မရဖူးသေးသော မဂ်ကုသိုလ်များကို ဖြစ်ပွားစေလေ၏။ ထို့ကြောင့် ဒွါရ(၆)ပါး၌ ထင်ရှားပေါ်လာသော အာရုံ(၆)ပါးတို့ကို ပေါ်လာခိုက် လွတ်သွားသည်ဟု မရှိစေရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်ကာ ရှုမှတ်ပွားများတိုင်း သမ္မပ္ပဓာန်ကိစ္စလေးခုလုံး ပြီးစီး သွားခြင်းသည် ခန္ဓာကိုယ်တောင်ပို့ကြီးကို အဆက်မပြတ်တူးဆွကာ တန်ဖိုးမရှိသည့် အရာများကို ဖယ်ရှားကာ ဘဝခန္ဓာ၏အနှစ်သာရများကို ရှာဖွေနေခြင်းဟု ဆိုရပေသည်။